

UDK: 327(497.6:4-67EU)
Pregledni znanstveni članak
Primljen 20. listopada 2005.
Prihvaćen 3. studenoga 2005.

Prof. dr. sc. Vesna Kazazić,
izvanredna profesorica,
Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru

BOSNA I HERCEGOVINA I EVROPSKA UNIJA

Sažetak

Integracija i učlanjenje u Europsku uniju, strateški je cilj Bosne i Hercegovine.

U toku su reforme radi kvalificiranja BiH za pregovaranje s EU o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. U institucijama BiH i u javnosti sve je veće razumijevanje za njihovu provedbu. Svi reformski zakoni usvojeni su u zakonodavnim tijelima u redovitom postupku, nijedan zakon iz Programa prioriteta nije nametnut. Važnu koordinirajuću ulogu u približavanju EU ima Direkcija za europske integracije

Europska komisija EU je ocijenila de je u BiH postignut krupan napredak u prioritentnim područjima. Nakon razornoga rata, BiH je na dobrome putu da postane moderna država s nadležnostima i institucijama koje će joj omogućiti i osigurati članstvo u europskim integracijama.

Ključne riječi: *Bosna i Hercegovina, Europska unija, članstvo u EU, Direkcija za europsku integraciju, Europska komisija*

I.

Integracija u Evropsku uniju, s krajnjim ciljem ostvarivanja članstva, strateški je cilj Bosne i Hercegovine.

Proces stabilizacije i pridruživanja, Evropska unija je kreirala 1999. godine, za pet zemalja zapadnog Balkana, a među njima i za Bosnu i Hercegovinu. Tada je prvi put jasno izrečena evropska orijentacija ovog regiona. Posvećenost stvaranju evropske budućnosti potvrđena je na samitu u Zagrebu, a samit u Solunu 2003. godine potvrdio je da više nije pitanje hoće li zemlje pristupiti Evropskoj uniji, nego kada će.

Organi vlasti Bosne i Hercegovine do sada su poduzeli značajne i krupne korake. U prvom redu, u toku su reforme neophodne za kvalificiranje Bosne i Her-

cegovine za pregovaranje o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, kao okviru evropskog kursa Bosne i Hercegovine, sve do njenog priključenja Evropskoj uniji.

Bitno je istaći, da stupanj razumijevanja samog procesa integracija, od strane institucija Bosne i Hercegovine, ali i u samoj javnosti, sve više raste, te da postoji pozitivno raspoloženje prema sveukupnom procesu reformi koje se provode u Bosni i Hercegovini. To najbolje ilustrira činjenica da su svi reformski zakoni usvojeni u redovitoj proceduri institucija Bosne i Hercegovine, te da nijedan zakon iz Programa prioriteta nije nametnut. U parlamentarnoj proceduri zakoni su se usvajali po skraćenom postupku, što je značajan pokazatelj političke volje koja nesumnjivo postoji u Bosni i Hercegovini.

Izvjestaj Evropske komisije Vijeću ministara Evropske unije o izvodljivosti pregovaranja između Bosne i Hercegovine i Evropske unije o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, identificirao je prioriteta područja u kojima je trebalo ostvariti značajan napredak. Nakon objavljivanja izvještaja, Vijeće ministara i Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, usvojili su program aktivnosti za realizaciju prioriteta.

Do sada je ostvaren značajan napredak. U toku su opsežne reforme u brojnim oblastima. Bosna i Hercegovina je, uz sve poteškoće, na putu da postane funkcionalna i moderna država sa nadležnostima i institucijama koje će joj osigurati članstvo u evroatlantskim integracijama. U tom kontekstu, stoji uvjerenje da će potrebni uvjeti biti ispunjeni, i da će uskoro otpočeti pregovori sa Evropskom unijom za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Na svom putu od Daytonu do Brisela, Bosna i Hercegovina je do sada ostvarila ogroman napredak. Nakon razornog rata, glavni izazov bio je stvoriti samoodrživu zemlju koja će biti sposobna da se integrira u strukturu Evropske unije. Nakon "suštinskog ispunjenja" Mape puta, uočen je napredak u okviru 16 točaka iz Studije izvodljivosti, koji se odnose na političku situaciju.

Bosna i Hercegovina je nastavila institucionalne promjene u fazi priprema za pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Zakonom o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, iz 2002. godine, poboljšano je funkcioniranje države kroz novo uspostavljena ministarstva i agencije na državnom nivou. Formirani su: Agencija za državnu službu, Stalni sekretarijat u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Državni trezor, te implementiran Zakon o državnoj graničnoj službi. Pored toga problematika konkurencije, zaštite potrošača, veterinarske i fitosanitarne zaštite, direktnih stranih investicija, akreditiranja, intelektualnog vlasništva i mjeriteljstva, su u formi novih zakona, dobili državni tretman.

Ocjena je Evropske komisije da je postignut značajan napredak u prioritetnim područjima. Tako je Bosna i Hercegovina stekla ovlasti u sudstvu, tužiteljstvu, sigurnosti, statistici, ljudskim pravima te poreskoj i carinskoj politici.

Proces integracija, između ostalog, podrazumijeva efikasnu pripremu i prilagođavanje ekonomije Bosne i Hercegovine u odnosu na ekonomske kriterije iz Kopenhagena. Naime, ekonomski kriteriji za integriranje u Evropsku uniju uključuju dva aspekta: djelotvornu tržišnu ekonomiju i suočavanje s konkurentskim pritiskom i tržišnim snagama unutar Evropske unije.

Jedan od najvažnijih zadataka je održavanje stabilnog makroekonomskog i institucionalnog okruženja koje će omogućiti jačanje konkurentnosti Bosne i Hercegovine, funkcionalnu tržišnu ekonomiju i jačanje sposobnosti domaćih ekonomskih subjekata da izdrže konkurentne udare na vanjskim tržištima, a posebno na tržištu Evropske unije. To će u suštini zavisiti od dalje liberalizacije trgovine, završetka procesa privatizacije, povećanja produktivnosti, podizanja standarda i kvaliteta roba i usluga, reformi državne uprave, rasta udjela kvalificirane i visokoobrazovane radne snage, te kreiranja povoljnijeg poslovnog okruženja za domaća i strana ulaganja.

Bosna i Hercegovina postepeno ulazi u fazu pozitivnog ekonomskog razvoja i ekonomske samoodrživosti. Tako ona danas ima stabilnu konvertibilnu valutu – konvertibilnu marku – potpuno vezanu za euro. Inflacija je pod kontrolom, zahvaljujući relativno strogoj fiskalnoj politici. Reforma bankarskog sustava je otišla i korak dalje od bilo kojeg drugog privrednog sektora, a bankarski sektor je privatiziran u više od 90%.

S obzirom na prisutne različitosti u ekonomskom razvoju zemlje, naglasak je na stvaranju jedinstvenog ekonomskog prostora u Bosni i Hercegovini, kao preduvjeta za ujednačen razvoj svih dijelova zemlje.

U kontekstu ispunjavanja preporuka Studije izvodljivosti, Bosna i Hercegovina je započela korjenite reforme u oblasti ekonomije. Usvojeni su brojni zakoni koji predstavljaju pravni okvir za uspostavljanje cjelokupne infrastrukture nadzora nad tržištem i u krajnjoj liniji vode liberalizaciji trgovine. Posebno je značajno formiranje Uprave za indirektno oporezivanje, koja je postala operativna. Godine 2004. finalizirana je Srednjoročna razvojna strategija Bosne i Hercegovine (2004.-2007.) koja je vođena od strane vladinih struktura na svim nivoima. Provedba te strategije doprinosi ispunjavanju drugog i trećeg kriterija iz Kopenhagena.

Očekivana uspostava ugovornih odnosa s Evropskom unijom o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju implicira i pravnu obvezu, koja uključuje usklađivanje zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa *Acquis Communautaire-om* tj. pravnim naslijeđem Evropske unije. Bosna i Hercegovina, u ovoj fazi, vrši tzv. "dobrovoljnu harmonizaciju". Organi vlasti svjesni su prednosti usvajanja konzistentnog "paketa" evropskih pravnih normi. Ovaj proces započet je već u fazi ranog uspostavljanja ugovornih odnosa s Evropskom unijom. To je vrlo važno

za razvitak tržišne ekonomije i jedinstvenog ekonomskog prostora. Jasno je i da će to imati pozitivne efekte na integriranje Bosne i Hercegovine u širi evropski ekonomski prostor. Ranim ulaskom u proces dobrovoljne harmonizacije Bosna i Hercegovina želi sebi olakšati put integriranja u Evropsku uniju i dokazati svoju sposobnost potpunog prihvaćanja *Acquis-a*, te na taj način konkretizirati deklaratorne izjave o želji za integracijom u Evropsku uniju. To će ujedno olakšati veći i lakši priliv direktnih stranih ulaganja, što je za Bosnu i Hercegovinu značajno, obzirom da je riječ o zemlji koja se oporavlja od posljedica rata.

U Bosni i Hercegovini se postepeno, ali sistematično, razvijaju formalni i pravni osnovi institucionalne strukture, neophodne u procesu približavanja Evropskoj uniji. Značajnu, koordinirajuću ulogu u procesu integriranja ima Direkcija za evropske integracije. Ta uloga formalizirana je kroz Odluku Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o načinima horizontalne i vertikalne koordinacije u procesu evropskih integracija.

Ova Direkcija koordinira i daje upute u svim aktivnostima usklađivanja unutarnje politike, usklađivanja zakonodavstva s *Acquis Communautaire-om*, informiranja i obrazovanja predstavnika raznih vladinih i nevladinih institucija i javnost u cjelini, o procesima vezanim za evropske integracije i potrebnim koracima na tom putu.

II.

Zemlje regije, pojedinačno ali i zajednički, uložile su značajne napore i ostvarile osjetan napredak kako bi se promijenio stereotip o zaostalom, problematičnom i konfliktnom regionu evropskog predgrađa. Unaprijeđena je suradnja zemalja regiona, kako bilateralna, tako i multilateralna.

Zemljopisni položaj Bosne i Hercegovine, zajednička povijest, etnička struktura stanovništva, infrastrukturne i ekonomske veze, upućuju na svestranu suradnju, koju je, u narednom periodu, potrebno intenzivirati.

Ta suradnja postaje sve konstruktivnija komponenta koja je bitna za zaokret ovog regiona u područje stabilnosti i prosperiteta.

S tim u svezi, u kontekstu povećane regionalne stabilnosti, kao glavnog uvjeta za napredovanje demokratskih procesa, posebno treba naglasiti značaj poštivanja suvereniteta, teritorijalnog integriteta i nepovredivosti granica, kao i podržavanje dijaloga kao sredstva za mirno rješavanje sporova.

Nadalje, neophodno je raditi na iznalaženju rješenja za neriješena bilateralna pitanja granica sa susjednim zemljama. Za Bosnu i Hercegovinu bi bilo vrlo značajno da se što prije (u obje zemlje) ratificira potpisani Ugovor o državnoj granici između Bosne i Hercegovine i Hrvatske iz 1999. godine.

Također, važan segment regionalne suradnje je ispunjavanje Solunskih obveza u pogledu suradnje na pitanjima pravosuđa i unutarnjih poslova, trgovine, energije, transporta i okoliša.

Positivan primjer suradnje država regiona je i potpisivanje Deklaracije o regionalnom rješavanju problematike izbjeglica i raseljenih osoba, koju su potpisala nadležna ministarstva Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije i Crne Gore u Sarajevu. Deklaracija omogućava zemljama potpisnicama da postignu zajednički dogovor o načinu na koji će rješavati neriješena pitanja u oblasti povratka izbjeglica te sadrži političku opredijeljenost da se zaokruži poglavlje o izbjeglicama, do 2006. godine.

Bosna i Hercegovina je veoma aktivna u svim regionalnim inicijativama. Najbolji pokazatelj te činjenice je veoma uspješno predsjedavanje Bosne i Hercegovine SEECp-om (proces suradnje u Jugoistočnoj Evropi), najvažnijom regionalnom inicijativom.

Napredovanjem svake pojedine zemlje iz regiona prema evropskim integracijama značajno je iz perspektive Bosne i Hercegovine kao pokazatelj da su iskorači prema Evropskoj uniji mogući i da napredovanje na tom putu zavisi isključivo o reformskom tempu svake pojedine zemlje. Najbolji primjer za to je Hrvatska i njeno stjecanje statusa kandidata, što je stvorilo pozitivnu atmosferu u Bosni i Hercegovini u smislu potvrde mogućnosti članstva, nakon što budu ispunjeni svi potrebni uvjeti.

Deseta godišnjica potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma se bliži i sada se sa zadovoljstvom može reći da Bosna i Hercegovina, zahvaljujući svojoj evropskoj orijentaciji i procesu stabilizacije i pridruživanja, izlazi iz perioda "poslijeratne konstrukcije" i sa sigurnošću se kreće prema Briselu, ka svojoj evropskoj budućnosti.

Summary

BOSNIA AND HERZEGOVINA AND THE EUROPEAN UNION

Integration and membership in the European Union is a strategic goal of Bosnia and Herzegovina.

The reforms that are essential for qualifying Bosnia and Herzegovina for negotiations with the EU about the Treaty on stabilization and about accession are in progress. Within the institutions of Bosnia and Herzegovina and in the public there has been an increased understanding for their implementation. All reform laws are adopted by legislative bodies within standard procedure, not a single law

from the Priority program has been imposed. The Direction for European Integrations has an important coordination role in accession to the EU.

The European commission of the EU has reviewed that in Bosnia and Herzegovina a significant progress has been made in priority areas. After the devastating war, Bosnia and Herzegovina is on a good path to become a modern country with authorities and institutions that will enable and provide its membership in European integrations.